

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Саприкіна О.М., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства,
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»,
м. Бережани, Україна*

У наш час не викликає сумніву те, що ризик супроводжує функціонування будь-якого підприємства і є невід'ємною ознакою економічного процесу. Його поява та існування – це об'єктивне економічне явище, в основі якого лежить невизначеність ситуації, умов господарювання, обмеженість матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних й інших ресурсів, що викликає на практиці їх дефіцит і сприяє появі ризику як елемента господарського процесу. Таким чином, діяльність підприємств та ризик завжди взаємопов'язані.

Оскільки фінансовий ризик пов'язаний з одержанням і використанням фінансових ресурсів, то як основні причини виникнення фінансових ризиків для аграрних підприємств можна виділити: несприятливі зміни процентних ставок, нестача кредитних ресурсів, нерозвиненість системи майнового і соціального страхування і т. д.

Ризик фінансової діяльності супроводжує функціонування всіх суб'єктів ринку, а це дає можливість зробити висновок про те, що без урахування чиннику ризику в підприємницькій діяльності не обійтися. Вплив основних факторів ризику на окремі види і групи ризиків сільськогосподарських підприємств Тернопільської області подано в табл. 1 та рис. 1.

Оцінка впливу окремих факторів ризику здійснювалась на основі експертного методу. Експертами були оцінені фактори ризику залежно від ступеня їх значущості, а також визначені види ризиків, зумовлені впливом цих факторів. Потім отримана оцінка кожного фактора була поділена на кількість видів ризику, зумовлених впливом цього фактора, і таким способом отримані числові показники впливу окремих факторів на окремі види ризиків (нерівномірність розподілу нівелюється у зв'язку зі значною кількістю факторів).

Складаючи оцінки по кожному з видів ризиків, ми одержуємо комплексну оцінку значущості того або іншого виду ризику для підприємства та його залежності від певної групи факторів. Необхідно відзначити, що взаємозв'язок і взаємозалежність усіх груп ризиків призводить до вторинного або опосередкованого впливу більшості факторів одночасно на всі ризики господарства.

Неважко помітити, що найбільш значущою групою визначені комерційні ризики (32,2%), оскільки результати діяльності господарств визначаються більшою мірою саме результатами від реалізації виробленої продукції, оскільки виробити ще не означає продати і отримати дохід. Щодо факторів, які формують ризики підприємства, то найбільш впливовими визнані зовнішні нерегульовані фактори (до

17% по окремих групах ризиків), оскільки саме їх дію контролювати неможливо, а, отже, вони найбільш ризиконебезпечні.

Таблиця 1

Вплив факторів на окремі види ризиків, %

Фактори ризику	Виробничий ризик		Ринковий ризик		Фінансовий ризик
	ризик якості виробленої продукції	ризик обсягів виробленої продукції	ризик закупівель ресурсів	збутовий ризик	
<i>Зовнішні нерегульовані фактори</i>					
Погодні умови	2,6	2,7			
Соціально-політична ситуація			0,7	0,6	0,7
Рівень підприємницької активності	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Рівень життя населення				2,7	
Купівельна спроможність гривні	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Стан споживчого ринку в регіоні			2,6	2,7	2,7
Соціально-демографічна ситуація				1,7	
Нормативно-правова база	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9
Разом по видах ризиків	5,2	5,4	6,0	10,4	6,1
Разом по групах ризиків	10,6		16,4		6,1
<i>Зовнішні, слабoreгульовані фактори</i>					
Відносини з постачальниками			7		
Відносини зі споживачами продукції				7	
Вплив з боку органів державної влади			0,4	0,4	0,4
Відносини з кредитними установами					4,0
Разом по всіх видах ризиків	-	-	7,4	7,4	4,4
Разом по групах ризиків	-		14,8		4,4
<i>Внутрішні умовно регульовані фактори</i>					
Забезпеченість ресурсами	1,6	1,6			1,6
Якість ресурсів	1,6	1,6			1,6
Дотримання технології виробництва	2,5	2,5			
Організація і планування	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Разом по видах ризиків	6,2	6,2	0,5	0,5	3,7
Разом по групах ризиків	12,4		1,0		3,7
Усього по видах ризиків	11,4	11,6	13,9	18,3	14,2
Усього по групах ризиків	23,0		32,2		12,2

Джерело: розраховано автором за даними експертної оцінки

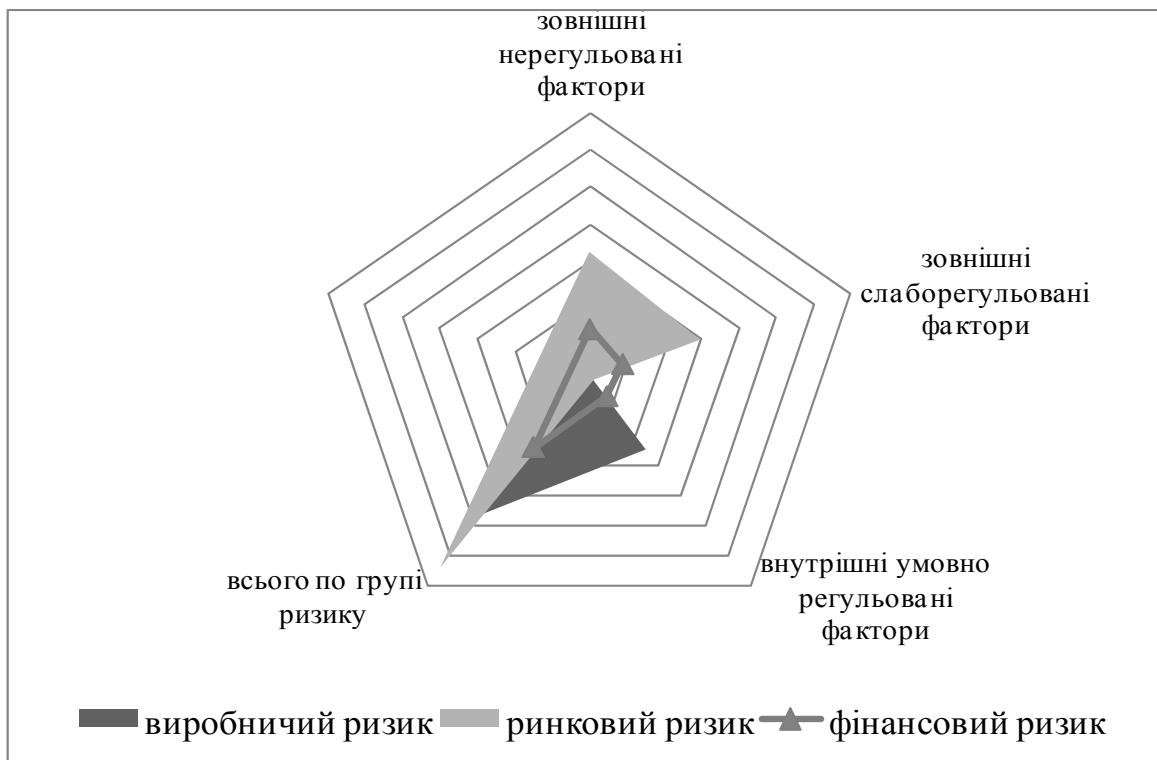

Рис.1. Значущість окремих груп ризиків для сільськогосподарських підприємств і рівень впливу на них груп факторів, %

Джерело: побудовано автором

Використовуючи розроблену матрицю оцінки ризиків, що може видозмінюватися залежно від особливостей виробничо-фінансової діяльності господарств або бажаного ступеня деталізації, можна виділити сфери, що найбільше піддаються ризику. Але просте додавання факторів не може забезпечити адекватну оцінку рівня ризику. По кожній групі, виду ризику та у цілому по господарству необхідно визначити цільову функцію, відхилення якої від запланованого або очікуваного рівня може служити мірою ризику. У цілому для оцінки шансів і погроз надалі розвитку ОСГ найбільш доцільно застосувати метод SWOT-аналізу.

Для мінімізації ризиків діяльності сільськогосподарських підприємств Тернопільської області пропонується диверсифікувати види діяльності з метою отримання додаткових доходів, скоротити витрати і втрати продукції, підвищити її якість та конкурентоспроможність. Динамічний розвиток підприємств неможливий без системних заходів підтримки з боку держави, що забезпечують формування сприятливого середовища функціонування господарств.